BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. Wilno, dn. 20 listopada 1930 roku. 351.

Treść numeru:

---ooo0ooo---

§

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Parafowanie litewsko-łotewskiego układu handlowego.

W wyniku ostatecznego porozumienia co do taryfowej części układu handlowego, jakie nastąpiło na posiedzeniu delegacji litewskiej i łotewskiej dnia 14 listopada, dnia 16-go b.m. o godzinie 6 i pół wieczorem w gmachu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, litewsko-łotewski układ handlowy został parafowany.

Tegoż dnia o godz.2-ej Minister Spraw Zagranicznych dr. Zaunius wydał na cześć delegacji łotewskiej przyjęcie. Na przyjęciu był obecny poseł łotewski i pełnomocny minister p.Lepinsz, delegacja łotewska z p.Ulmanisem na czele, członkowie delegacji litewskiej i rzeczoznawcy z p.Dobkiewicziusem na czele, dyrektor departamentu prawno-administracyjnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych p.Auksztolis, kierownik wydziału informacyjnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych p.Swietenajtisówna i dyrektor Elty dr.Turauskas.

Po parafowaniu układu, kierownik delegacji łotewskiej p.Ulmanis oświadczył podczas wywiadu, jaki odbył z nim przedstawiciel Elty, iż układ, który obecnie wejdzie w moc, będzie najlepszym środkiem dla rozszerzenia i utrwalenia stosunków gospodarczych między obu państwami. Doniosłe znaczenie układu polega jeszcze na tem, iż jest to pierwszy krok do realizacji klauzuli bałtyckiej. Ta klauzula oznacza, iż w dziedzinie gospodarczej, zwłaszcza pod względem wymiany towarów, państwa bałtyckie zarezerwowały sobie prawo wzajemnego udzielania przywilejów i praw, sięgających dalej, niż zasada największej przychylności. Można i należy się spodziewać, iż ten pierwszy krok ułatwi dalsze poczynania w dziele realizacji klauzuli bałtyckiej. Należy sądzić, iż to praktyczno-gospodarcze porozumienie będzie stanowiło most dla bliższego zbliżenia i współpracy w kwestjach kulturalnych i politycznych. Wreszcie p.Ulmanis wyraził nadzieję, iż wobec powyższego oba państwa odniosą wielką korzyść.

Prezes delegacji litewskiej p.Dobkiewiczius oświadczył, iż współpraca gospodarcza jest podstawą do rozwoju przyjaznych stosunków między obu narodami i ich dobrobytu gospodarczego. Państwa bałtyckie już dawniej przyjęły klauzulę bałtycką, która dotąd nie została urzeczywistniona. Obecnie na mocy zawartego układu poczyniono pierwszy krok w kierunku wprowadzenia jej w życie. Litwa od samego początku stała na stanowisku, iż klauzula bałtycka winna być realizowana właśnie taką drogą, jak to obecnie uczyniono, t.zn. nie w drodze deklaracji, lecz wymiany takich towarów, które jeden kraj produkuje z nadwyżką, w innym zaś odczuwa się ich brak. Listy towarów w zawartym obecnie układzie właśnie obejmują takie towary. Należy mniemać, iż z rozwojem stosunków gospodarczych takie listy będzie można rozszerzyć. Wymiana towarów odbywała się i obecnie, jednakże wobec braku wyraźnie ustalonych na mocy układów norm, napotykało się to z trudnościami. Te braki zostały obecnie usunięte i przeto są podstawy do mniemania, iż wymiana towarów wzrośnie. Jest to zwłaszcza ważne dla obu państw w tej chwili, gdyż gospodarka obu krajów przeżywa depresję. W końcu p.Dobkiewiczius zaznaczył, iż ekonomiści bałtyccy na swych konferencjach nieraz wskazywali na potrzebę zawarcia układu handlowego właśnie na tych podstawach, na jakich został zawarty obecny układ.-

"Lietuvos Aidas" o podpisaniu litewsko-łotewskiego układu handlowego.

"Lietuvos Aidas" Nr.262 z dn.17.XI.1930 r.Art.p.t."Z Łotwą porozumiano się". Streszczenie:

Dnia 15-go listopada delegacje litewska i łotewska ukończyły ~~xxxxxxxxx~~ rozważania taryfowej części układu i osiągnęły po-

rozumienie we wszystkich kwestjach, dotyczącychpodpisania układu. Podpisanie układu nastąpi prawdopodobnie w bieżącym tygodniu.

Sam układ obejmuje postanowienia w sprawie praw obywatelskich, stanowiska prawnego osób prawnych, nawigacji i potraktowany jest częściowo nacjonalistycznie, częściowo z punktu widzenia największej przychylności. Główną częścią układu jest część taryfowa, uzgodnienie której zabrało najwięcej czasu. Część ta obejmuje nieliczne towary. Wszelako, do spisu uprzywilejowanych towarów wchodzą rzeczy, posiadające wielkie znaczenie dla obrotu towarowego obu krajów. Należy wymienić ze strony Litwy żyto i pszenicę, konie, jaja, niektóre warzywa i jagody, oraz produkty naszego przemysłu, jak xxxxxx śruby, prasę, nity i t.d., zaś ze strony Łotwy - obuwie kauczukowe i sportowe, tłuszcz kokosowy i oleje, nici i różne nieprodukowane w Litwie wyroby przemysłu łotewskiego. Biorąc pod uwagę obustronne ulgi taryfowe, które dla większości towarów wynoszą 50%, a dla niektórych nawet 75, należy się spodziewać znacznego zwiększenia i wzmocnienia stosunków handlowych między obu krajami.

Jeżeli chodzi o zbliżenie państw bałtyckich, to i tu układ powinien odegrać niemałą rolę. Nie jest tajemnicą, że zbliżenie to narazie odbywa się przeważnie na gruncie kulturalnym. Stosunki gospodarcze i polityczne, chociaż były przez cały czas dobre, zawierają jednak szereg luk, co staje na przeszkodzie bliższej współpracy państw bałtyckich. Do luk tych w pierwszym rzędzie należy zaliczyć brak układów handlowych. Porozumienie z Łotwą zapełnia obecnie jedną z tych wielkich luk i nietylko zapełnia, lecz nawiązuje intensywniejszą współpracę gospodarczą między Litwą a Łotwą, niżby tego można było się spodziewać po podpisaniu układu handlowego. Oceniając z tego punktu widzenia układ, należy nadawać mu większe znaczenie polityczne. Próby porozumienia się z Łotwą w sprawie stosunków handlowych oddawna były czynione, ponieważ jednak z powodu różnych przyczyn pozostawały one bezowocne, w obu krajach wytworzyło się wrażenie, iż porozumienie między bratniemi narodami jest jakgdyby nie do pomyślenia. Pozatem i w Lidze Narodów, gdzie interesy Litwy i Łotwy często bywały wspólne, wielką niedogodnością dla obu krajów był ten fakt, że posiadając układy handlowe z państwami odległemi, Litwa i Łotwa nie podpisały jeszcze wzajemnego układu handlowego. Obecnie ten negatywny dla xxx stosunków obu krajów fakt został usunięty i opinja publiczna otrzymała nowy dowód, iż ścisła współpraca państw bałtyckich nie jest jakąś utopją, jak to chcieliby przedstawić nasi wrogowie. Należy tylko życzyć, aby podpisanie układu handlowego między Litwą a Łotwą nie było ostatnim etapem.-

R o k o w a n i a l i t e w s k o - n i e m i e c k i e w s p r a w i e r e w i z j i u k ł a d u h a n d l o w e g o . Rząd niemiecki zaproponował rządowi litewskiemu rozpoczęcie rokowań w sprawie rewizji art.20-go /mały ruch graniczny/ dodatkowej konwencji do litewsko-niemieckiego układu handlowego z dnia 1 czerwca 1928 r. Swą propozycję rząd niemiecki motywuje tem, iż układ jest przestarzały i w niektórych punktach nie odpowiada nowym układom, które państwo niemieckie zawarło z sąsiedniemi państwami. Rząd litewski przyjął propozycję Niemiec i rozpoczęcie rokowań spodziewane jest jeszcze w końcu bieżącego miesiąca.-

P r z y j a z d S i d z i k a u s k a s a d o K o w n a . Dnia 16-go b.m. do Kowna przybył minister litewski w Niemczech Sidzikauskas, który zamierza w Kownie zabawić 3 - 4 dni.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Zemajtis" o inteligencji litewskiej.

"Zemajtis"/Żmudzin/, popularne pismo ludowe, wydawane w Szawlach, w N-rze 46 następująco charakteryzuje "pańskość" dzisiejszej inteligencji litewskiej:

Prawie wszyscy inteligenci powstali z chłopów. W żyłach ich płynie chłopska krew. Ich zwyczaje i sposób rozumowania jest wybitnie chłopski i jeżeliby zawsze postępowali oni, jak ich bracia-chłopi, bylibyśmy jednym z najszczęśliwszych narodów na świecie. Wszelako nic podobnego niema. Nasi inteligenci stali się panami. Nie mogą oni naturalnie zapomnieć wsi, nie lubią jednak przypominać jej. Noszą miejskie ubrania, jedzą po miejsku, mówią "pięknie", "umieją zachować się z paniami", piszą, czytają książki i sądzą,że stali się ludźmi innego rodzaju. Przypatrzmy się tym panom podczas uroczystości albo balów. Jakaż niewypowiedziana pycha! Jak stara się każdy z nich wyglądać inteligentnym, pańskim. Jeżeli podczas uroczystości obok takiego pana stanąłby jego brat, chłop od sochy,pewnem jest, że "pan" wyciągnąłby pachnącą chusteczkę, przytknąłby ją do nosa i odwróciłby się plecami do brata-chłopa. Zupełnie tak samo, jak szlachta podczas pańszczyzny postępowała. A chłop, najzdrowsza i najpożyteczniejsza część naszego narodu, odpłaca tem samem. Nie lubi i nie szanuje "panów". Nie ufa im, kpi z nich, uśmiecha się jedynie pod przymusem.

Coprawda, jest niewielka część inteligencji, która kocha chłopow. Czy to jednak wystarcza? Przecież nie kochać trzeba, lecz iść do ludu, pomóc braciom-chłopom znosić ich biedy, oświecać ich, uczyć, gdzie trzeba i samemu się uczyć, jak trzeba wytrwać w nieszczęściu i biedzie.-

Narada w sprawie założenia floty handlowej. Dnia 13-go b.m. pod kierownictwem dyrektora Towarzystwa "Maistas" Zapenasa odbyła się w Kownie kolejna narada w sprawie założenia litewskiej floty handlowej. Na naradzie byli obecni przedstawiciele rządu oraz przedstawiciele 16 organizacyj gospodarczych. Odczytano projekt założenia floty handlowej. Według projektu, ze względu na wzrost handlu zagranicznego, niezbędnem jest uruchomienie chociażby dwóch okrętów na linji Kłajpeda-Londyn. Okręty zostałyby użyte dla eksportu masła, mięsa i zboża. Flota powinna być założona na podstawach akcyjnych, połowa akcyj ma należeć do rządu, reszta do różnych organizacyj gospodarczych i firm. Narada obrała specjalny komitet dla przystąpienia do prac nad założeniem floty. W skład komitetu weszli przedstawiciele towarzystwa "Maistas",związku marynarzy i kooperatywy "Lietukis". Komitetowi zlecono opracowanie statutu, podjęcie rokowań z rządem i td.d. Naogół inicjatywa w pomienionej sprawie ma spocząć głównie w ręku towarzystwa "Maistas".-

Zjazd naczelników więzień. Dnia 14-go listopada w Kownie odbył się zjazd naczelników więzień przy udziale 21 osób. Zjazd otworzył minister sprawiedliwości Švilpinskis. Podczas obrad zjazdu, wiceprokurator Najwyższego Trybunału Lałkauskas wygłosił odczyt na temat, jak się zapatrywano dawniej, a zapatrują obecnie na kary. Zjazd obradował kilka dni.-

Wyrok w sprawie nadużyć w wydziale wojskowo-budowlanym. Dnia 14-go b.m. sąd wojenny w Kownie wydał wyrok w sprawie o nadużycia w wydziale wojskowo - budowlanym. Były naczelnik wydziału pułk.Bremeris został uznany za winnego i skazany na 6 miesięcy twierdzy i spłacenie Ministerstwu Obrony Krajowej tytułem powództwa cywilnego 28.467 lt. Pozostali oskarżeni.płk.Grudziński, były dyrektor departamentu Kontroli Państwa Lekecki, inż.Prijałgauskas, inż.Bratanowicz i technik Bruderis zostali uniewinnieni.-

N o w e   m u n d u r y   w o j s k o w e . Komisja reformy mundurów wojskowych zakończyła swe prace. Reforma mundurów dotyczy całej armji, wszystkich rodzajów broni i stopni, zarówno mundurów codziennych, jak i galowych. Projekt reformy i szkice zostały przekazane naczelnikowi sztabu generalnego.-

P r o j e k t   u s t a w y   o   r a n g a c h   w o j s k o w y c h . Rada wojenna rozpatrzyła już złożony jej projekt ustawy o reformie rang wojskowych. Projekt z małemi zmianami został przyjęty i wkrótce wpłynie do Gabinetu Ministrów.-

O b c h ó d   d z i e s i ę c i o l e c i a   T e a t r u   P a ń - s t w o w e g o . W grudniu r.b. upływa dziesięć lat od założenia litewskiego Teatru Państwowego. W związku z tem, 3-go i 4-go stycznia 1931 r. odbędzie się uroczysty obchód, na który się złożą galowe przedstawienia, zaś 5-go stycznia - uroczysty akt, na który zostaną zaproszeni weterani teatru litewskiego, najwybitniejsi artyści światowi, dramaturgowie i td.-

B u d o w a   M u z e u m   W i t o l d o w e g o . Dnia 14-go b.m. członek komitetu Witolda Wielkiego pułk.Brazulewicz wygłosił przez radjo odczyt w sprawie prac Komitetu. Mówca zaznaczył, iż na zakończenie tegorocznych uroczystości jubileuszowych należy dokonać jeszcze jednej pracy - wznieść muzeum narodowe. Narady w sprawie budowy muzeum niejednokrotnie były poruszane zarówno w Komitecie, jak i w innych organizacjach. Początkowo w tej sprawie powstały dosyć wielkie różnice zdań co do miejsca budowy, jak też i samego muzeum,obecnie jednak osiągnięto porozumienie i 23-go b.m. odbędzie się poświęcenie kamienia węgielnego pod budowę muzeum. Stanie ono tuż za Muzeum Wojennem, w obrębie ulic Podgórnej i Donelajtisa. Muzeum Narodowe ma zawierać eksponaty zarówno Muzeum Wojennego,, jak i miejskiego, ewentualnie również innych muzeów. Komitet obecnie rozszerzył swą pracę przeważnie w dziedzinie zbierania ofiar. W związku z tem fundusz Witolda Wielkiego wydał do społeczeństwa odezwę, w której zachęca cały naród do składania ofiar na rzecz budowy muzeum.-

U ł a s k a w i e n i e   w i ę ź n i ó w   p o l i t y c z n y c h . Prezydent państwa dekretem z dnia 11-go listopada ułaskawił 5-ciu studentów, skazanych przez sąd wojenny w 1929 r.: V.Pawilcziusa, F.Czepenasa, B.Czafa, J.Korkusa i J.Kliszysa. Pozatem zostali ułaskawieni odsiadujący karę więzienia uczestnicy powstania w Taurogach i Olicie. S.Pawlauskas, L.Hejkis, D.Dinapas, C.Kudakas, S.Ejczas i J.Robensztejn. Wreszcie zostały zmniejszone kary 11-stu więźniom politycznym.-

N o w y   i n s p e k t o r   p o l i c j i   p o g r a n i c z n e j . Z rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych, nowym inspektorem policji pogranicznej został zamianowany urzędnik do specjalnych zleceń Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Alfons Cierkiewicziusa.-

W y d a n i e   k s i ę g i   b u d ż e t ó w   s a m o r z ą d o - w y c h . Departament samorządowy zamierza wkrótce wydać wielką księgę budżetów samorządowych. Księga będzie zawierała tegoroczne budżety, zatwierdzone przez departament samorządowy,wszystkich gmin, powiatów, miast i miast na prawach gminnych. Budżety są opracowane według nowej klasyfikacji budżetowej, na wzór budżetu państwowego.-

S t a t y s t y k a   p r z e s t ę p s t w   k r y m i n a l n y c h   w   L i t w i e . W ciągu października ogółem dokonano w Litwie 1.256 przestępstw kryminalnych. Z tej liczby wykryto 936 przestępst /74,46 %/. Niemal wszystkie większe przestępstwa, morderstwa i rabunki, zostały wykryte.-

Z j a z d   l u d o w c ó w . Na początku 1931 roku centralny komitet partji ludowców zwołuje ogólno-krajowy zjazd stronnictwa. Zjazd ma rozważyć kwestje polityki wewnętrznej i zagranicznej. W związku ze zjazdem ma się odbyć w grudniu posiedzenie rady stronnictwa.-

Dokoła sprawy o zamach na Kustejkę. Śledztwo w sprawie zamachu na pułk.Kustejkę zbliża się do końca. Dnia 11-go b.m. sędzia śledczy Markelunas zbadał prześladowcę zamachowca Kraweca. Obecnie jeden z adwokatów kowieńskich zabiega o przyznanie mu emerytury.-

Nowy prezes kowieńskiego oddziału partji ludowców. Dotychczasowy prezes kowieńskiego oddziału partji ludowców V.Kwieska, ustąpił. Na jego miejsce został wybrany L.Szmulkształtis.-

Ustawa o służbie państwowej. Rząd zamierza wydać ustawę o służbie państwowej oraz statut urzędów. Ustawa służbowa ustali, w jakim trybie urzędnicy będą mogli być przyjmowani i usuwani ze służby, zaś statut urzędów - prawa, obowiązki i kompetencję każdego urzędu państwowego oraz wzajemne stosunki urzędów.-

Uchwała uniwersytetu przeciw szpiegom. Przedstawicielstwo studentów na jednem ze swych posiedzeń przyjęło rezolucję, potępiającą studentów-szpiegów oraz wskazało, w jaki sposób należy z nimi walczyć. Swą rezolucję studenci wręczyli senatowi uniwersyteckiemu, który ją zatwierdził, rektor zaś wywiesił publicznie.-

Emigracja. W październiku z Litwy wyemigrowało 288osób, przeważnie do Argentyny i Urugwaju.-

Nowa skarga prof. Voldemarasa. Prof. Voldemaras wystosował do Ministra Spraw Wewnętrznych skargę, w której uskarża się na to, iż nie pozwala mu się przyjmować gości.-

Dokoła wydalenia z Litwy obywateli niemieckich. W rezultacie interwencji posła niemieckiego Moratha tylko 4-em obywatelom niemieckim nie przedłużono prawa pobytu w Litwie i wkrótce oni będą musieli ją opuścić. Pozostali w liczbie 20 otrzymali zezwolenie na pracę. W sprawie 4-ech wydalanych niemiecki chargé d affaires poczynił interwencję w litewskiem Ministerstwie Spraw Zagranicznych.-

Okólnik w sprawie biur emigracyjnych. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych rozesłało do wszystkich biur emigracyjnych w Litwie okólnik, w którym zawiadamia, że wszystkie biura emigracyjne, które zamierzają na przyszły rok otrzymać koncesję, powinne do 30-go listopada złożyć podanie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych oraz wnieść 25.000 lt. gwarancji. Dotychczas gwarancja była przyjmowana bankowa, obecnie wymaga się wnieść ją gotówką.-

Komisja reformy więziennictwa. Minister Sprawiedliwości dnia 14-go b.m. wyznaczył komisję w celu opracowania systemu więzień litewskich oraz domów aresztów i instrukcyj.-

Nowa sprawa Voldemarasa. Prof.Voldemaras zostanie pociągnięty do odpowiedzialności sądowej za to, iż żyjąc nieślubnie ze swą żoną, rozkazał wypisać w jej dowodzie osobistym nazwisko Voldemarasowej.-

Odezwy komunistyczne. W połowie b.m. w Kownie zostały rozrzucone odezwy komunistyczne w sprawie robotniczych związków zawodowych. W odezwach tych szeregom miejscowych działaczy robotniczych zarzuca się działalność prowokatorską.-

Wywiezienie Slesorajtisa z Kowna. Znany zwolennik Voldemarasa adwokat Slesorajtis został przewieziony z więzienia kowieńskiego do Szawelskiego. Oprócz Slesorajtisa, do więzienia szawelskiego przewieziono jeszcze dwóch zwolenników Voldemarasa.-

B7